

Het gebruik van Chinese woordenboeken

door Marike Geertsma

Met medewerking van Tin Chau Tsui en Rob Kuster

Iedereen heeft wel eens gebruikt gemaakt van een woordenboek om de betekenis van een bepaald woord te achterhalen. Wanneer het gaat om Nederlandse, Engelse, Duitse of Franse woordenboeken, dan hebben ze één ding met elkaar gemeen; ze zijn gebaseerd op het alfabet. Aangezien het Chinese schrift een karakterschrift is, kun je het gebruik van een Chinees woordenboek dan ook niet vergelijken met het gebruik van bovengenoemde woordenboeken. In deze handleiding worden de verschillende mogelijkheden voor het gebruik van Chinese woordenboeken beknopt toegelicht. In de voorbeelden gebruiken we twee woordenboeken, te weten:

应用汉语词典 (Praktisch Chinees woordenboek)

新华字典 (Nieuw Chinees woordenboek)

Beide woordenboeken hanteren hetzelfde zoekstelsel.

应用汉语词典 en 新华字典

Hoewel het Chinees een karakterschrift kent, bestaat in veel woordenboeken toch de mogelijkheid om de betekenis van een Chinees karakter via het alfabetische schrift te achterhalen, zo ook in bovenstaande woordenboeken. Dit kan door middel van het *Pīnyīn*: het transcriptiesysteem dat in China wordt gebruikt om de uitspraak van karakters in Romeins alfabet weer te geven.

Hoe zoek je nu de betekenis van een woord op via het *Pīnyīn*?

Deze mogelijkheid van opzoeken is alleen van toepassing wanneer je de uitspraak van een bepaald karakter weet, dan wel een vermoeden hebt wat de uitspraak van dit karakter is.

Voorbeeld:

Van het karakter 改 weet je dat de uitspraak “*gǎi*” is.

Je gaat nu, net als bij een Nederlands woordenboek, zoeken op alfabetische volgorde. Bovenaan de pagina vind je naast het paginanummer het *Pīnyīn*.

De woorden staan vervolgens gerangschikt op toon (1, 2, 3 en 4).

In dit geval kijk je dus bij “*gǎi*” onder de derde toon. Het karakter 改 vind je bij 应用汉语词典 op pagina 390 en bij 新华字典 op pagina 142.

Vooraan in het woordenboek staat ook nog een 音节索引 *yīnjié suǒyǐn* of een 汉语拼音音节索引 *Hànyǔ Pīnyīn yīnjié suǒyǐn*. Dit is een fonetische indexlijst. Via deze lijst kun je karakters die dezelfde uitspraak hebben heel snel opzoeken.

Voorbeeld:

Van het karakter 概 weet je dat uitspraak “*gāi*” is, maar je weet niet welke toon het woord heeft. Nu kun je dit via de *yīnjié suǒyǐn* opzoeken. Onder de hoofdletter “G” zie je vanzelf “*gāi*” staan, aan de rechterzijde ervan staat het nummer van de bladzijde waarop je het terug kunt vinden. Bij 应用汉语词典 beginnen alle karakters die de uitspraak “*gāi*” op pagina 390 en bij 新华字典 op pagina 141.

Eén 音节 *yīnjié* staat voor één karakter. Eén zo'n *yīnjié* met een ander karakter of met twee andere karakters vormt een heel ander woord.

We gaan nu een heel woord opzoeken. We gaan nog steeds uit van het woordje “*gai*”, maar nu is het eerste karakter echter aangevuld met een ander karakter waarvan je de uitspraak niet weet, bijvoorbeeld: 改变. Nu kun je in het 应用汉语词典 via het *Pīnyīn* boven op de pagina, of via de *yīnjié suōyīn* voorin in het woordenboek raadplegen.

Hoe raadpleeg je een radicalenlijst?

Als je van een bepaald karakter geen idee hebt wat de uitspraak is, dan kun je de betekenis ook niet via het *Pīnyīn* opzoeken. In zulke gevallen kun je de radicalenlijst raadplegen. De radicalenlijst bestaat uit twee onderdelen: de radicalen indexlijst 部首目录 en de karakter indexlijst 检字表.

Eerst moet je het radicaal in het karakter kunnen herkennen. (Voor gebruikers van *Chinees? 'n Makkie!*: het radicaal herkennen, heb je vaker geoefend bij het onderdeel “Radicalen van week” bij *Chinees? 'n Makkie! Deel 2.*) Vervolgens moet je weten uit hoeveel strepen de rest van het karakter bestaat.

Bijvoorbeeld:

1. Het karakter wat je op moet zoeken is: 愚
2. Dit karakter heeft het radicaal: 心
3. Dit radicaal bestaat uit vier strepen. Je gaat kijken in de radicalen indexlijst 部首目录 (Zowel bij 应用汉语词典 als bij 新华字典 op pagina 15). Dit radicaal is te vinden onder het kopje 四画, waarmee bedoeld wordt dat het radicaal is opgebouwd uit vier strepen. Naast het radicaal 心 staat het paginanummer van de karakter indexlijst 检字表. Bij 应用汉语词典 staat naast het radicaal 心 51 en bij 新华字典 69.
4. Afhankelijk van welk woordenboek je gebruikt, vind je op pagina 51 of 69 het karakter 愚 in de karakter indexlijst 检字表 het karakter opzoeken.
5. De rest van het karakter 愚 is opgebouwd uit zes strepen, dus je gaat kijken onder het radicaal 心 met 六画. Rechts van het karakter staat het nummer weergegeven van de bladzijde waarop het karakter is terug te vinden.

Moeilijk opzoekbare karakters

Als je met behulp van de bovenstaande mogelijkheden een karakter niet hebt kunnen vinden, dan kun je de "moeilijk opzoekbare karakterlijst" (难检字笔画索引) gaan raadplegen. Bij 应用汉语词典 pagina 67 en bij 新华字典 pagina 100.

De Chinese karakters in deze index zijn gerangschikt naar het aantal strepen. Bij deze methode dien je dus eerst het aantal streepjes van een karakter te tellen. Onderstaand vind je een paar voorbeelden van moeilijk opzoekbare karakters.

Voorbeeld 1:

1. Het karakter wat je moet opzoeken is: 凹

2. Je gaat nu tellen uit hoeveel streepjes dit karakter bestaat.
3. Het karakter bestaat uit 5 strepen, dus kijk je onder 五画 (5 strepen) in de moeilijk opzoekbare karakterlijst.
4. Als je het karakter hebt gevonden kijk je naar het paginanummer rechts van het karakter. Het paginanummer geeft de bladzijde aan waar je het karakter kunt vinden.

Voorbeeld 2:

1. Het karakter wat je moet opzoeken is: 袁
2. Net als bij voorbeeld 1 ga je tellen uit hoeveel strepen het karakter bestaat. Het karakter bestaat uit 10 strepen, dus je kijkt onder 十画 in de moeilijk opzoekbare karakterlijst.
3. Als je het karakter hebt gevonden kijk je naar het paginanummer rechts van het karakter. Het paginanummer geeft de bladzijde aan waar je het karakter kunt vinden.

Dit waren de drie mogelijkheden van opzoeken die je in bovengenoemde woordenboeken kunt hanteren. Aangezien er vele Chinese woordenboeken bestaan, worden niet in alle woordenboeken dezelfde methodes voor opzoeken gehanteerd. Bovenstaande opzoekmogelijkheden zijn echter vrij algemeen en kunnen in de meeste woordenboeken worden gebruikt. Verder is het leren gebruiken van Chinese woordenboeken gewoon een kwestie van oefenen.